

RUDNAY GYULA SZEGEDI MŰVÉSZTELEPE

Egy művésztelep létesítésének gondolata Szegeden már a század első éveiben felmerült. Az ösztönzést és a mintaképet a nagybányai, szolnoki és a kecskeméti művésztelepek adták. A terv megvalósításához az akkori kultuszminiszter, Vlasics Gyula állami segínyt ígért, melynek összege a minisztérium művészeti ügyeit intéző Lippich Gusztáv szerint nem lett volna kevesebb évi 8000 koronánál, vagyis annyi, mint amennyit Szolnok erre a célra kapott. Tekintve azonban, hogy erről az állami támogatásról nem a magát illetékesnek tartó Szegedi Képzőművészeti Egyesület vezetőségét értesítették, hanem az itteni tanácsi tisztviselőknek szóltak, így a Szegedi Művésztelep megvalósításának ügye egy időre abbamaradt.

1910 nyarán, a Tisza-parti város haladó szellemű értelmiségei közül, a művészetet szerető orvosok, mérnökök és tanárok, a helyi festőkkel, szobrászokkal karöltve ismét foglalkozni kezdtek a szegedi művésztelep megvalósításának kérdésével. Amint a helyi újság írja „... Hollósy Simon festőművész és Kallós Ede szobrászművész, akik a szegedi mozgalmat nagy figyelemmel kísérik, úgy nyilatkoztak, hogy Szegeden jó alkalom nyílik arra, hogy az eseményeknek, az itteni tájnak és a tanyavilág lakóinak néprajzi helyzete magyar művészeket neveljen.”¹ Bár a létesítmény vázlatos tervezetét pályázat útján el akarták készíttetni, mégis kellő állami és tanácsi fedezet híján, a szegedi művésztelepet ezúttal sem sikerült megvalósítani.

A harmadszori próbálkozásra ismét egy évtized múlva, a Tanácsköztársaság idején került sor. A helyi Szellemi Munkások Szakszervezetének képzőművész csoportja 1919 március elején fontos indítványt terjesztett a Néptanács elé, amelynek első és legfontosabb pontjaként az Újszegeden létesítendő Művésztelep szerepel. Elképzelésüket úgy kívánták megvalósítani, hogy – javaslatukat idézve – „... a luxusvillákat e célra lefoglaljuk. Ezen villákat műtermek számára át kell alakítani és az egyes művészeknek átengedni. Ily módon a művészek lakáshoz és műteremhez jutván, egy törzsökös művészgárda letelepedését kezdeményezhetjük, mert hisz eddig saját bennszülött művészeink is hazátlanok voltak Szegeden. Hivatkozhatunk ezzel szemben Nagybányára, Kecskemétre és Szolnokra, ahol a város ugyan annyi áldozattal művésztelepet létesített, ahol a művészek nemcsak országos, hanem európai hírnevű iskolákat alapítottak. Azon művészek számára, akik arra igényt tartanak, néhány hold föld adományoztassék, amelyen ők megfelelő kertgazdaságot, virág- és gyümölcstermesztést folytathassanak. Ilyen gazdálkodás, tudvalevőleg a művészek lelkiéletének nagyserű rugója és egyszersmind könnyebb megélhetésének is kitűnő eszköze.

¹ Művésztelep Szegeden. Szegedi Híradó (továbbiakban: SzH) 1910. aug. 7.

A fentnevezett városok példájára minden egyes művész évente legalább 4000 korona tiszteletdíjban részesüljön, amelynek ellenértékéért a művészek kötelesek egy művésziskolát fenntartani, amelyben minden egyes művész hetenként egy-két félnapot tanít. Egy ilyen művésziskola olyan kiváló művész vezetése alatt, amilyen pl. a mi Károlyi Lajosunk, nagyszerűen alkalmas volna arra, hogy a nagyon is elvadult lelkeket megérett, szociális gondolkodású és lelkes emberré alakítsa át, akikre a leendő szociális állam nyugodtan támaszkodhat.²

Ez a szép program, amely minden eddigi tervezetnél kidolgozottabb volt, a Tanácsköztársaság bukása miatt nem valósulhatott meg. De a Szegedi Művésztelep több mint két évtizeden át húzódó ügye³ végül is 1926 nyarán – Rudnay Gyula nevéhez kötődve – testet öltött.

Az újabb ösztönzést a szomszédos Makó adta, amely képzőművészeti szempontból 1925 nyarán megelőzte Szegedet – az ország akkori második városát –, mert előbb biztosított helyet Rudnay Gyula Képzőművészeti Főiskolán tanuló festőnövendékeinek, hogy vakációjuk alatt ott dolgozhassanak. Ezért a Dél-Magyarország című helyi napilap jogosan támogatta a Tisza-parti város tanácsát, hogy „...hetvenkétezer holdja van és mégis elzárkozik mindenféle művésztelep eszméje elől azzal, hogy nincs pénze.”⁴ Példaképpül állította a kisbirtokos Makót, amely méltán sorakozik a művésztelepekkel rendelkező Nagybánya, Szolnok és Kecskemét mellé.

Rudnay első makói művésztelepének vezetője Weisz Emilió (Vén Emil) festőművész volt. A tagok sorába tizenhatan, név szerint: Barcsay Jenő, Bencző Ilona, Bertis Blanka, Choma József, G. Csengery Ibolya, Darvas László, Istokovits Kálmán, Kemény Éva, Kollár József, Misztrik Ernő, Nagy Zoltán, Patay Éva, Varga Béla, Vimbláti Pál, Wicsics Margit és Wohl Zoltán tartoztak. Jónéhányan tehát azok, akiknek nevével egy évvel később, 1926 nyarán, a szegedi művésztelep résztvevői között találkozunk.⁵ A növendékeit Makón meglátogató Rudnay Gyula szerint „... az iskola célja, a sokszor emlegetett kultúra, a művészet elhelyeződése a társadalom minél szélesebb rétegeiben olyan cél, amelyért érdemes küzdeni.”⁶ De emellett annak a véleményének is hangot adott, hogy a divatba hozott modernizmusok eltávolodásával szemben, a magyar művészetnek a jövőben igen nagy feladata van, melynek révén az európai kultúrát tisztultabb, szebb világba vezetheti.

A helyi újságokból kitűnik, hogy Makó, Szeged és Hódmezővásárhely képzőművészeti kapcsolatai ez időben szorosan összefüggnek. Ugyanis 1926 tavaszán, a Vásárhelyen együtt kiállító Tornyai János, Rudnay Gyula, Endre Béla, Kallós Ede és Pásztor János megalakították a Hódmezővásárhelyi Művészek Társaságát, amely „... céljául tűzte ki a tömörülést, a művészetnek a fővárosi vezetéstől független decentralizációját és azt, hogy Vásárhely, mint Nagybánya,

² A kultúra demokratizálódása Szegeden. A Szellemi Munkások Szakszervezetének javaslatai. Szegedi Napló (továbbiakban SzN) 1919. márc. 7.; Dél-Magyarország (továbbiakban: Dm) 1919. márc. 7.

³ Gaál Endre: Miért nincs Szegeden művésztelep? SzN 1919. márc. 9.

⁴ Művésztelep létesül Makón. Rudnay Gyula lesz a telep vezetője. Dm 1925. jún. 17. Rudnay makói művésztelepével részletesen Tóth Ferenc jelen Évkönyvben közölt dolgozata foglalkozik.

⁵ Tizenhat festőművész növendék dolgozik Makón. Makói Friss Újság (továbbiakban: MFrU) 1925. júl. 16. A makói művészeti élet 1925–1927 közötti történetére, különös tekintettel a Rudnay-iskola szereplésére lásd: Péter László bibliográfiai összeállítását. = Makói Múzeumi Baráti Kör Értesítője, 1965. 2. sz. 30–36. l.

⁶ „A magyar művészet vezetheti az európai kultúrát szebb világba”. Rudnay festőművész nyilatkozata a magyar művészet feladatáról. A makói művésztelep hivatása. MFrU 1925. júl. 19.

a magyar művészet központja legyen, amely működési körébe vonná Szegedet, Makót, Szentest és Orosházát.”⁷

Hozzájárult ehhez, hogy Rudnaynak 1925–27 között, ha nem is azonos évben, de mindhárom városban volt művésztelepe. 1925 nyarán Makón kívül egyes növendékei, mint Kántor Andor és Pekári István, továbbá a közben helyben letelepült Füstös Zoltán, Hanna Mela Vásárhelyen dolgoztak. Egy korabeli fénykép, melyen az említettek láthatók Füstös Zoltán vásárhelyi festő-

Abb. 1—2. ábrák. Kiállítási katalógus

művész birtokában van.⁸ A következő évben, 1926-ban Rudnay szinte „köldök-zsinórja” volt Makó–Szeged–Vásárhely művészeti életének, mivel ezekben az alföldi városokban egyidőben levő művésztelepein gyakran megfordult. Hazai és külföldi sikerei által tekintélyessé vált neve, valamint az általa irányított festőnövendékek itteni kollektívái, szellemileg szorosabbá fűzték és frissebbé tették Csongrád megye akkori művészeti életét. Ezzel kapcsolatban kell említést tennünk arról az 1925 nyarán történt találkozásról, amely Diósszilágyi Sámuel makói orvos lakásán volt. Hajnalig tartó beszélgetésre Rudnay Gyula, Móra Ferenc, Juhász Gyula és Károlyi Lajos szegedi festő jöttek össze. A helyi kulturális szempontból jelentős festő, költő és író találkozót – Móra Ferenc születésnapjának tiszteletére –, Espersit János makói művészbarát ügyvéd szervezte meg.⁹ Nyilván az ekkor kialakult baráti kapcsolatoknak sok közük van ahhoz, hogy a makói művésztelep növendékeinek 1927 szeptemberében rendezett tárlatát Juhász Gyula nyitotta meg, aki ebből az alkalomból „Rudnay és

⁷ Nagy képzőművészeti tömörülés Hmvhely. központtal. Dm 1926. jún. 8.

⁸ Dömötör János vásárhelyi múzeumigazgató szíves közlése szerint.

⁹ Festő, költő és író találkozása. MFrÜ 1925. júl. 22.

a modern magyar művészet” címmel előadást tartott.¹⁰ Kelemen Ferenc, makói kortárs helytörténész feljegyzése szerint a költő elemezte „... Rudnay alföldi (főleg vásárhelyi) tájait, azok feszült, viharelőtti légkörét, sötét és gomolygó felhőit, düledező tanyáit és tempós, elnyútt parasztjait. A Rudnay-képek, – amint Juhász Gyula megállapította – kiemelkednek a szokásos festői alkotások közül, mert nemcsak reális művészi ábrázolások, hanem humanus és szociális tartalmat is sugároznak. Sajátos alkotások ezek a képek, melyek csak magyar földön és azzal együtt lélegző festőben foganhattak.”¹¹

A makói művésztelep 1925 augusztusában megnyílt kiállításának nagy helyi, társadalmi visszhangja volt. A száz festményt és kétszáz rajzot felsorakoztató tárlat bemutatásán részt vett a város vezetősége is és Nikelszky polgármester Espersit Jánosnak, „a művésztelep kezdeményezőjének” érdemeit méltatta. A makói újság „országos művészi esemény”-nek nevezte a kiállítást, melyre Endre Béla Lyka Károlyt is meghívta.¹² Makó képzőművészeti sikereit a szegedi sajtó nem nézhette tétlenül. Egy október vége felé megjelenő vezércikkben bátran ostorozta a Tisza-parti város rossz kultúrpolitikáját, melyben felvetette, hogy „... kinek a hibája, kinek a mulasztása, kinek a bűne ez? Nem egyes személyeké, hanem egy rendszeré” – adta meg rá rögtön a választ is.¹³

A fenti események után került sor 1926 tavaszán Rudnay Gyula szegedi művésztelepének megszervezésére. A helyi lapokból kitűnik, hogy kevésbé a városi hatóságokhoz, mint inkább egy-két lelkes ember nevéhez fűződik az itteni művésztelep létrehozásának elősegítése. Ahogy Makón Espersit János volt a „motorja” ennek az ügynek, úgy Szegeden Tardos Taussig Ármin grafikusművésznek, a haladó gondolkodású helyi értelmiségiek egyik vezető alakjának köszönhető, hogy Rudnay növendékei 1926 nyarán itt letelepedtek és dolgozhattak. Taussig szervező munkájában részt vettek mások is, elsősorban Vér György szegedi újságíró a sajtó vonalán.

Az ő előkészítő tevékenységük nyomán 1926 májusában Rudnay felkereste Szeged város hatóságát és Aigner Károly főispánnal, valamint Somogyi Szilveszter polgármesterrel megbeszélte a helyi nyári művésztelep beindításának feltételeit. A tanácsi vezetők ígéretet tettek a főiskolai növendékek elszállásolására, de kijelentették azt is, hogy „... szükség van még a társadalom csatlakozására is”, amely abban konkretizálódhatna, hogy a szegénysorsú fiatal művészjelölteket egyes szegedi családok ebédrel és vacsorával lássanak el. E „közfeladat” teljes megértésre talált, mert a helyi polgárság támogatása mindvégig példás volt.¹⁴

Rudnay főiskolás növendékei 1926 júliusának első napjaiban érkeztek Szegedre. Szám szerint 22-en, a következők: Balázs Attila, Choma József, Csóka István, Darvas László, Dobóczki Gizella, Feld Lajos, Ferenczy László, Fuhr-

¹⁰ Juhász Gyula előadása a makói képtárlaton. Marosvidék, 1927. szept. 2.; Ma van Juhász Gyula előadása. Marosvidék, 1927. szept. 3. A költő és a festő kapcsolatára utal Juhász Gyula: „Rudnay Gyulának” c. 1925-ben írt verse is. = Juhász Gyula összes versei. Bp. 1959. 716. l.

¹¹ Kelemen Ferenc levele Szelesi Zoltánhoz. Makó, 1968. ápr. 10. A címzett tulajdonában.

¹² A makói művésztelep kiállítása. MFrU 1925. aug. 28.; Országos művészi esemény a makói művésztelep kiállítása. Ma délben nyitották meg a művésznövendékek kiállítását. MFrU 1925. aug. 30.

¹³ Kultúrpolitika. Dm 1925. okt. 24.

¹⁴ Festőművész növendékek szeretnének Szegedre jönni. SzN 1926. ápr. 21.; Június 15-én megnyílik a szegedi nyári művésztelep. Rudnay tárgyalása a város hatóságával. Dm 1926. máj. 23.

mann Mátyás, Istókovits Kálmán, Junger Katalin, Kafka Albert, Katona József, Kemény Éva, Kupferstein Imre, Misztrik Ernő, Nagybányai Nagy Zoltán, Opitz Margit, Rimóczi József, Varga Béla, Várkonyi Valéria, Wohl Zoltán és Zárai Ilona.¹⁵ A fiatalok kedvező fogadtatásban részesültek. Nyolcuk ellátására magánosok vállalkoztak, a többieket pedig a tanács helyezte el az alsóvárosi elemi iskolában és a belvárosban levő ún. Jerney-ház erre kijelölt helyiségében. Étkeztetésükre a hatóság 12 millió koronát utalt ki.¹⁶ A tanítványait meglátogató Rudnay Gyula örömmel tapasztalta, hogy a művésznövendékek ellátása rendben van, amelyet a munkához való lelkes hozzáállásuk is jól igazolt.¹⁷

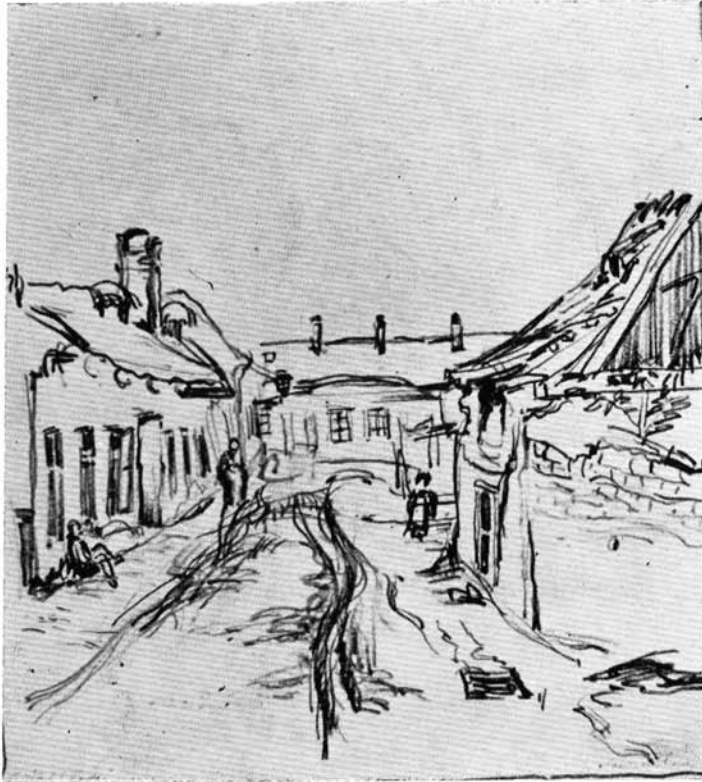

Abb. 3. ábra. Wohl Zoltán: Szív utca

Már a kezdetben felmerült egy olyan igény, hogy a Szegeden letelepült főiskolások úgy viszonzozzák itteni vendéglátásukat, hogy örökítsék meg rajzokban a halálra ítélt régi Palánk, a szegedi Tabán utcácskáit és öreg házait,

¹⁵ A felsoroltak névsora megegyezik az 1926. évi szegedi művésztelep tárlatának katalógusában szereplő Rudnay-növendékek névsorával. = Rudnay Gyula szegedi művésztelépének első képzőművészeti kiállítása. 1926. augusztus 29—szeptember 10. Katalógus, képekkel, 26 l. Bev.: Nagyfalusi Jenő. Zárszó: Vér György.

¹⁶ A képzőművészeti főiskolások szegedi nyaraltatása. Dm 1926. jún. 11.

¹⁷ Rudnay Gyula Szegeden. Dm 1926. júl. 18.

amelyeket a Dóm tér környéki egyetemi építkezések miatt a hatóság lebontásra szánt. E feladatnak Rudnay növendékei eleget is tettek. Közel hatvan tőlük származó szén- és ceruzavázlatot őriz a Móra Ferenc Múzeum.¹⁸ A Tardos Taussig Ármin gondoskodásából múzeumba került rajzgyűjteményt, nemcsak városképeileg tarthatjuk érdekes dokumentumanyagnak, hanem úgy is – és talán elsősorban –, mint Rudnay 1926-os szegedi művésztelepének működését ma is hitelesítő produktumot.

Rudnay 1926 júliusában kétszer is Szegedre utazott. Látogatásának célja első ízben az volt, hogy itt dolgozó növendékeit felkeresse. Ezenkívül egynapos helyi tartózkodását arra is felhasználta, hogy a környéken levő Pusztaszert megtekintse.¹⁹ Ismeretes, ugyanis, hogy ekkor kapott megbízást a Parlament számára készítendő nagyméretű gobelinhez, melynek tőle való tervét „Pusztaszeri országgyűlés” címen a Magyar Nemzeti Galéria őrzi. Figyelemre méltók azok a hasonlatos körülmények, amelyek Rudnay és Munkácsy közeli témájú történeti képeivel kapcsolatosak. Tudjuk azt, hogy Munkácsy 1891 őszén ide utazott, hogy az Országházba kerülő „Honfoglalás” c. nagy festményéhez a Szeged környéki tanyavilág táji és népi karakterét tanulmányozza.²⁰ Mint Rudnay, úgy Munkácsy is járt Pusztaszeren, mivel látni kívánták e történelmi színhelyet. Érdekes, hogy mindkettőjük alkotását készülésük közben, hol „Hétvezér”-nek, illetve „Árpád”-nak, hol pedig azonos címmel: „Honfoglalás”-nak nevezi a korabeli sajtó. Ezek a „változások és fedések” minden bizonnyal kompozícióik kialakulási stádiumaival függnek össze. Rudnay „Pusztaszeri országgyűlés”-én, Munkácsy „Honfoglalás”-ának hatása kimutatható. Ennek elemzését azonban most nem tartjuk feladatunknak. De arra viszont utalnunk kell, hogy ezen műveik sorsaikban is megegyeznek, amennyiben képeikkel mindketten éles vitát váltottak ki. A felfogásukat bíráló támadásokkal szemben, a művészi invenció szabadságának korlátozása ellen, annak idején Munkácsy és Rudnay is hitükben való meggyőződéssel tiltakoztak.²¹

Rudnay július második felében ismét felkereste Szegeden működő tanítványait. Örömmel vette tőlük a hírt, hogy az itteni művészetkedvelők egy-egy csoportja, olykor ellátogat a főiskolások közé. A mester és növendékeinek jó viszonyáról, valamint Rudnay ideális oktatási módszeréről, korrektúráiról híven tájékoztat egyik akkori tanítványának, Rimóczi Józsefnek, a Debreceni Tanárképző Intézet rajztanárának visszaemlékező írása,²² amelyben e témakörből – pl. Juhász Gyuláról, Tardos Taussig Árminról és a művésztelep kiállításáról – sok érdekes mementumot kortársi élményként elevenít fel. A Szegeden tartózkodó Rudnajt a sikeresen létrehozott helyi művésztelep ügyében meginterjűvölták, aki ezzel kapcsolatban azt mondta, hogy „...nem mertem bízni Sze-

¹⁸ Rudnay szegedi művésztelepének tagjaitól származó – Móra Ferenc Múzeumba került – művek felsorolását lásd: a Jegyzék-ben.

¹⁹ Rudnay Gyula Pusztaszeren tanulmányozta a vérszerződés helyszínét a Parlament hatalmas festménye számára. Dm 1926. júl. 11.

²⁰ Szelesi Zoltán: Munkácsy Honfoglalás-a Szegeden. Csongrád megyei Múzeumi Füzetek. Szeged, 1966. 5. sz. Különlenyomat a Móra Ferenc Múzeum Évkönyve 1964–65. évi kötetéből.

²¹ Bényi László: Rudnay. Bp. 1961. 21–22. l.

²² Lásd: az I. Melléklet-et. Itt teszünk említést egy másik Rudnay-tanítvány, Csertő Ferenc, szegedi festőművész, rajztanár feljegyzéseiről is, amelyben mesterének a képzőművészeti főiskolán tartott néhány előadását rögzíti 1927-től. Ebből – a nevezett tulajdonában levő feljegyzésből – egy Rudnaytól származó megállapítás így hangzik: „A művészetnek nincsenek elvei, csak törvényei. Elveket lehet változtatni, de a szabály, a törvény az, amiben minden, a Művészet is örök!”

gedben, eleinte. Oly sok mindent hallottam innen. És most mégis megvan... A néhányaké az érdem.”²³ Kérték, hogy maradjon kissé hosszabb ideig a Tiszaparti városban, de ő ezt azzal hárította el, hogy a Makón és Vásárhelyen levő művésztelepeire is el kell látogatnia.

A Dél-Magyarország már augusztus elsején jelzi, hogy a három alföldi város művésztelepeinek az a szándéka, hogy a hónap vége felé kiállítással és bállal összekötött műsoros esttel zárják be Rudnay növendékeinek nyári munkásságát. „A befolyó összes jövedelmeket – az újság szerint – a művésztelepek kivétel nélkül a szegény sorsú növendékek segélyezésére fordítják.”²⁴ Ez valóban úgy is történt. Rudnay szegedi művésztelepének kiállítása augusztus 29-én

Abb. 4. ábra. Kufferstein Imre: Szegfű utca

a Kultúrpalotában megnyílt. Este pedig az újszegedi Vigadóban műsoros bált rendeztek, ahol a helyi színészekon kívül, Móra Ferenc és Juhász Gyula is szerepelt. A költő erre az alkalomra Turandella címen szatírárt, amely az ő bevezető játékával került színre.²⁵ A táncrevű mellett képsorsolás gazdagította a programot.

A művésztelep kiállításáról Lengyel Vilma szegedi műkritikus hosszú cikket írt a helyi újságba. Ebben méltatja a Rudnay-növendékek itteni szereplését,

²³ Vér György: Rudnay Gyula Szegeden. Dm 1926. júl. 23.; Rudnay Gyula tanítványai. Színház és Társaság, 1926. júl. 26. Az 1926 nyarán Szegeden működő Rudnay-növendékek közül Dobóczy Gizella ma is itt él.

²⁴ Művészettel fejeződik be a szegedi művésztelep működése. Dm 1926. aug. 1.

²⁵ Bál, revü, montmartrei éjszaka = Kétezer korona. Dm 1926. aug. 29.

akik szerinte „... elfelejtett utcákat adtak vissza a vásznakon az életnek, a Boszorkánysziget, Tápé, Kállay-liget, az összes városrészek bevonultak velük a festészet ki tudja milyen messzi távlatú arzenáljába.” Beszámolója nyomán kirajzolódnak a tárlaton szereplő főiskolások más-más témájú és felfogású képei. Így a cikkíró felsorolási rendjében Istókovits Kálmán, bizarr hatású nagy vásznai, Ferenczy László friss szépségű és Csóka István változatosan kifejezett tájai után, a lírai Choma József, a színes Darvas László, majd a robosztus Misztrik Ernő munkáit említette meg. A női kiállítók közül Junger Kató harmonikus, Kemény Éva nemes hangvételű és Záray Ilona helyi tárgyú képeit emelte ki. A továbbiakban Kupferstein Imre biblikus kompozícióit, Varga Béla szonórikus tónusú festményeit, Nagybányai Nagy Zoltán Koldus-át, Opitz Magda tájképeit, Wohl Zoltán érdekes profilját, Rimóczi József önarcképét, Feld Lajos grafikáit jegyezte fel. Végezetül szólt még Katona József, Kafka Albert, Fuhrmann Mátyás, Dobóczki Gizella és Balázs Attiláról is, akiket „... az ifjú magyar festőgeneráció bizalomra és hitre érdemes bemutatkozóinak tartott.”²⁶

Rudnay szegedi művésztelepének kiállításáról reprodukciókkal ellátott, ízléses katalógust adtak ki, amely helyi művészettörténeti szempontból ma értékes dokumentumnak számít. Ebből megtudhatjuk, hogy e tárlaton 22 festőnövendék, 115 képét mutatták be. A katalógus utószavát Vér György itteni újságírótól olvashatjuk. Soraiiban köszönetét fejezte ki mindazoknak, „... akik félretéve közönyt, álmoságot, ellentétet, nemtörődömséget és ellenállást; leküzdve akadályokat, hitetlenkedéseket és fáradtságot, – hozzájárultak ahhoz, hogy évtizedes álmok, sokéves tervezgetések után megszülethetett Szegeden az első művésztelep.”²⁷ A katalógus végül is felsorol 109 olyan személyt, illetve tanácsai és állami szervet, amelyek természetbeni hozzájárulással vagy készpénz-adományokkal, a művésztelep fenntartását elősegítették.

A művésztelep intéző bizottsága 1927 február közepére – az összegyűjtött adatok alapján – részletes beszámoló jelentést készített, amelyet statisztikai érdekessége miatt az alábbiakban közöljük.

„A növendékek elhelyezése a város által kijelölt helyeken zavartalanul megtörtént és mindenütt: úgy a gazdasági tényezők, a tanfelügyelőség, a tisztii főorvosi hivatal és egyéb hatósági szerveknél – kivétel nélkül –, a legnagyobb készséggel és előzékenységgel találtak. A díjmentes hídátkelési igazolványok, az ingyenes gőz- és strandfürdő használata, a tanyavilág megtekintése a városi autóbuszok igénybevételevel, ingyen fuvarozás a város járművein, mind igazolják ama megértést, amellyel a város hatósága Szeged város kultúrájának jó hírnevéhez hozzájárult. E mellett az egyes üzemek is mutattak példás előzékenységet az akcióval szemben. Így a villamos-vonat társaság igazgatósága – kivételesen – fél áron engedte át a menetjegyeket, a Belvárosi Mozi is kedvezményeket biztosított a művészek számára, az újszegedi kender és lenipar r. t. igazgatósága 60 méter festővászonnal látta el az anyagban és anyagiakban megszorultakat. Ifj. Kass János, a kiállítási paravánokat engedte át, a Dél-Magyarország és a Szegedi Napló kiadói naponta újságpéldánnyal látták el a telepet, Bartos Lipót sok ingyen nyomtatványt adott az adminisztráció könnyítésére stb., stb.”

„A két Szegeden töltött hónap munkaeredményének bemutatása a kiállítás keretében történt meg, melynek látogatottsága oly nagy volt, hogy a kiállítá-

²⁶ Lengyel Vilma: A szegedi művésztelep kiállítása a Kultúrpalotában. Dm 1926. aug. 29.

²⁷ Rudnay Gyula szegedi művésztelepének első képkiallítása. Katalógus.

tás jövedelme, az 5 ezer koronás belépőjegyekből egymaga: 8 millió 900 ezer koronát tett ki. A jövedelem fokozásához lényegesen hozzájárult a telepzáró ünnepség: a Bohém-est. Egyedül tiszteletjegyek és felülfizetésekben: 2 225 000 korona gyűlt össze. A Bohém-est fényes anyagi sikerét bizonyítja, hogy az olcsó belépőjegyekből 10 140 000 korona folyt be. Lényegesen fokozta ezt a jövedelmet a képajándékjegyek árusítása, melyből összesen 231 darab kelt el, ami szintén 4 520 000 korona jövedelmet jelentett. Az újszegedi Vigadó bérlője az ott fogyasztott ételek és italok tíz százalékát, összesen 734 000 koronával szaporította a jövedelmet.”

Abb. 5. ábra. Kafka Albert: Ipar utca 13 (Juhász Gyula udvara)

„A befolyt összegekből, a kiállításra került munkákból annyit vásárolt méltányos árakon a művészttelep vezetősége, amennyi a rendelkezésre álló összegből tellett. Összesen 25 475 000 korona összeget juttattak a művészttelep teljesen szegény sorsú 22 tagjának anyagi támogatására. Magának, a városi tanács 12 milliós hozzájárulásával együtt, összesen 18 490 000 K-át adtak. A természetbeni adományok értéke pedig 32 millió korona.”

„Az eredmény tehát a szegedi arányokban elsőrendűnek mondható. A munka rövidesen egyébként ismét megindul, mert a bizottságnak az a szándéka az elmúlt nyári sikerek után, hogy az idei nyáron még szélesebb arányokban szervezi meg a szegedi művészttelepet.”²⁸

²⁸ Az első szegedi művészttelep. Dm 1927. febr. 20.

Elgondolkodtató, hogy ennek ellenére 1927-ben és az azt követő években miért nem ismétlődött meg Szegeden a Rudnay-növendékek július–augusztusi vendéglátása. Ennek oka vajon helyben kereshető-e, az itteni tanácsi és társadalmi szervek közben megváltozott hozzáállásában, vagy Rudnay művészpályájának más irányú alakulásával magyarázható? Úgy tűnik, hogy ebben a kérdésben mindkét tényező szerepet játszott. Egyrészt, mert Makón még 1927 nyarán működött Rudnay művésztelepe, így tehát ez Szegeden is megismétlődhetett volna. Másrészt azt is számításba kell vennünk, hogy Rudnay 1927-ben két nagy megbízást kapott, a „Csokonai diákjai körében a debreceni Nagyerdőn” és a „Magyar toborzó” c. alkotásainak létrehozására, amelyek miatt más dolgaival kevésbé tudott foglalkozni. Akármivel is indokolható az első helyi művésztelep 1927-ben történő megszűnése, komoly veszteséget jelent Szeged képzőművészeti életének további alakulásában.

Az 1927-es év egyetlen Rudnayhoz fűződő szegedi eseménye az a kiállítás, amelyet Rudnay Gyula és Iványi Grünwald Béla február közepén együtt rendeztek meg a Tisza-parti városban. A Kass-szálló halljában bemutatott tárlatról a Dél-Magyarország írt, amely elsősorban Rudnayt méltatta. „Szeged műbarátai – olvashatjuk a cikkben – lelkes megértéssel karolták fel a nyáron Rudnay-művésztelepének fiatal növendékeit. Szólt ez természetesen a művészeknek, de szólt legfőképpen Rudnay Gyulának, akit eddig Szeged közvetlenül jóformán csak reprodukciókból ismert. Most nyílt először alkalom, hogy tizenhét képből álló kiállításon itthon lehessen belemélyedni a kiváló magyar művész nagyságának szemléletébe és vizsgálatába.”²⁹

*

1927-től, egészen negyed századon át Rudnay Gyulával nem foglalkoztak a szegedi újságok. A 75. évét megérő mesterről, a Dél-Magyarország 1953. január 9-i számában jelent meg egy cikk, amely a nagy magyar festő munkásságát méltatta.³⁰ Ez alkalommal Rudnay levelet küldött e dolgozat írójához, amelyből kitűnik, hogy az idős mester változatlanul szerette a művészfiatalságot és kivételes tudását még ekkor is az ifjú festőtehetségek kibontakozásának szolgálatába állította.

„Végtelen örömmel tölt el – írta e levelében az azóta elhunyt Rudnay Gyula –, hogy dolgozó népünk egyszerű fiai közt oly sok a tehetséges, akiknek csak egy feladatuk van, dolgozni, tanulni, fejlődni és ennek minden lehetőségét biztosítja számukra kormányszatunk. Nagy öröm és megnyugvás számomra, hogy sok évtizedes pedagógiai tudással és művészetemmel ezt elősegíthetem... Amilyen szomorúan juttatja eszembe koromat, épp oly megnyugtató és jóleső érzést nyújt, hogy képzőművészeti főiskolánknak nem is egy professzora van, akik tanítványaim voltak és így átadhatják művészifjúságunknak azt, amit annak idején tőlem tanultak. Jogos büszkeség tölt el, ha erre gondolok!”³¹

Szelesi Zoltán

²⁹ L. v. [Lengyel Vilma]: Rudnay és Iványi-Grünwald. Dm 1927. febr. 20.

³⁰ Szelesi Zoltán: Rudnay Gyula hetvenöt éves. Dm 1953. jan. 9.

³¹ Rudnay Gyula levele Szelesi Zoltánhoz. Bp. 1953. jan. 7. A címzett tulajdonában. Lásd: a II. Mellékletet. Itt szeretnénk köszönetet mondani László Gyula professzor úrnak, aki szíves volt figyelmünket Rudnay Gyula szegedi, makói és hódmezővásárhelyi művésztelepének jelentőségére ráirányítani.

Abb. 6. ábra. Rudnay Gyula: Olvasó nő

JEGYZÉK

A Móra Ferenc Múzeum képzőművészeti leltárkönyvében nyilvántartott Rudnay Gyula szegedi művésztelepének tagjaitól származó művekről.

Choma József

Ipar utca

Régi szegedi utca

Csóka István

Templom-tér

Ipar utca és templom-tér sarok

Árpád utca 3.

Árpád utca 3. (oldalnézet)

Ipar utca 1.

Révai utca 20.

Erzsébet-rakpart

p. ceruzar.	27.8×23	cm.	Ltsz.:	55.210
„	25×22.8	„	„	55.212
p. szénr.	39×26.7	„	„	55.195
„	39.5×28	„	„	55.202
„	37.7×25.3	„	„	55.206
„	37×25.3	„	„	55.207
„	37×25.3	„	„	55.208
„	38×26	„	„	55.209
p. ceruzar.	34.6×25.5	„	„	55.211

<i>Dobóczky Gizella</i>					
Régi szegedi utcarészlet	p. akv.	27.7×19	„	„	55.205
<i>Feld Lajos</i>					
Városrészlet	p. tollr.	31.3×24	cm.	Ltsz.:	55.246
Tájképvázlat	„	31.5×24	„	„	55.247
Palánki részlet	„	30.5×23.3	„	„	55.248
Szegedi utcarészlet	„	37×27,3	„	„	55.257
<i>Ferenczy László</i>					
Régi szegedi utcarészlet	p. ceruzar.	29×24	„	„	55.199
Templom-tér	„	31.4×25	„	„	55.265
<i>Istókovits Kálmán</i>					
Freskóképvázlat I—III.	p. temp.	100×72	„	„	50.667— 669
Gyöngyösi táj	p. rézk.	18.7×13.8	„	„	55.379
Makói külváros	„	16×118	„	„	55.380
Levétel	„	26.5×25.7	„	„	55.473
Ábrahám áldozata	„	49.5×32	„	„	55.474
<i>Kafka Albert</i>					
Szív utca	p. krétar.	37.5×28.8	„	„	55.191
Ipar utca	„	37.5×28.8	„	„	55.242
Szegfű utca	p. ceruzar.	37×28.7	„	„	55.258
<i>Katona József</i>					
Virágcsendélet	v. olajf.	41×34	„	„	62.59
<i>Kemény Éva</i>					
Palánki udvar	p. ceruzar.	25.5×18.5	„	„	55.223
<i>Kupferstein Imre</i>					
Szegfű utca	p. szénr.	36×29	„	„	55.192
Szív utca	„	35.4×29	„	„	55.193
Ipar utca I.	„	30.5×23	„	„	55.197
Ipar utca II.	„	36.3×29	„	„	55.203
Szív utca 6.	„	35×29	„	„	55.204
<i>Misztrik Ernő</i>					
Ipar utca 3.	p. szénr.	39.5×28,2	„	„	55.213
<i>Nagybányai Nagy Zoltán</i>					
Ipar utcai részlet	p. ceruzar.	38×29	„	„	55.190
Ipar utca 15.	p. krétar.	36×24.8	„	„	55.198
Alsóvárosi templom	p. ceruzar.	29.4×24.5	„	„	55.200
Részlet Juhász Gyula udvarából	p. krétar.	35×25	„	„	55.215
<i>Opitz Margit</i>					
Régi szegedi utcarészlet	p. szénr.	31.8×28	„	„	55.194
Szegedi utca	„	28×25	„	„	55.219
<i>Rimóczi József</i>					
Szegedi utcarészlet	p. szénr.	26×21.5	„	„	55.196
<i>Varga Béla</i>					
Árpád utcai rom	p. ceruzar.	37.1×32.2	„	„	55.217
Régi szegedi utcarészlet	„	37.5×33	„	„	55.222
Szív utcai rom	„	39×30.3	„	„	55.254
Fogadalmi templom	„	47.5×38.5	„	„	55.262
Földművesek	p. rézk.	20.4×15	„	„	55.472
<i>Várkonyi Valéria</i>					
Külvárosi házak	p. szénr.	48×21.2	„	„	55.348
Fogadalmi templom	„	47.5×31.5	„	„	55.356

<i>Wobl Zoltán</i>					
Cigánygyerek	p. ceruzar.	30.4×23.7	„	„	55.183
Női fej	„	31.7×23.7	„	„	55.184
Régi szegedi utcарészlet I.	p. szépia	28×19.5	„	„	55.218
Régi szegedi utcарészlet II.	p. ceruzar.	26×23.7	„	„	55.220
Vázlat	„	18×15	„	„	55.227
Szív utca	„	25×22	„	„	55.260
Piaci jelenet	„	27.5×16.5	„	„	55.328

Zárai Ilona

Fogadalmi-templom építése	p. ceruzar.	44.8×31.2	„	„	55.354
Ipar utca 13.					
(Juhász Gyula háza)	p. szépnr.	28.3×28	„	„	55.355
Fogadalmi-templom környéke	„	29.5×28.3	„	„	55.357
Tápéi komplejáró	p. temp.	33.2×24	„	„	55.358

Itt említjük meg, hogy Rudnay Gyula: Olvasó nő c. festménye (v. o. 88,5x72,6 cm. j. j. l.: „Rudnay”. Ltsz.: 50.567), Ambrozovics Dezső műgyűjtő hagyatékaként 1937-ben a szegedi múzeumba került. Valószínű, hogy ez a műve is — mint a szakirodalomban szereplő „Olvasó fiú” c. képe —, 1926-ban készült, amelyet Ambrozovics lehetséges, hogy Rudnay 1927-es szegedi tárlatáról vásárolt meg.

A mai szegedi műgyűjtők tulajdonában számos Rudnay-festmény található.

I. Melléklet

Visszaemlékezés az 1926. évi nyári szegedi művésztelepre

Negyven év távlatából nehéz pontosan emlékezni. Ez alatt az idő alatt nem mindig volt idő a kellemes múlton gondolkodni. Márpedig, amire többször gondolunk, az marad meg jobban az emlékezetben. Ha tudtam volna, hogy valamikor számon kérik tőlem ezt az időt, lehet, hogy sok mindent írásban rögzítettem volna. Bár lehet, hogy így van jól. A kevésbé fontos dolgok elhomályosulnak, a fontosabbak, a zavaró mellékkörülmények nélkül, talán aránylag tisztán felidézhetők.

1926 nyarán — hogy melyik hónap, melyik napján, már nem tudom — egy délután megérkeztünk Szegedre. Rudnay Gyula sok tanítványai közül huszonketten. (Abban az időben Rudnay volt a legfelkapottabb mester a Főiskolán, így neki volt legtöbb tanítványa.) Nem valami exkluzív társaság voltunk. Az igazság kedvéért megjegyzem, hogy volt a Rudnay növendékek között egy, főként származás szerint elkülönülő csoport is. (Természetesen nem Rudnay tudtával.) Ez a társaság nem Szegedre jött. Rudnay nem szabta meg, hogy ki hová menjen művésztelepre. Az említett csoport választott, a Szegedre került huszonkét egyénnek Szeged jutott. Nem jártunk rosszul.

Megérkezésünk napján fényes bankettet kaptunk. Nem emlékszem, hogy melyik vendéglőben voltunk. A megjelent szegedi személyiségek közül, emlékszem, hogy ott volt: Juhász Gyula, Károlyi Lajos, Parobek és Taussig. Én Juhász Gyula mellett ültem. Akkor még nem tudtam, hogy nagy költő szomszédságában vagyok. Debrecenig akkor még nem jutott el a híre olyan mértékben, hogy az is ismerje, aki nem az irodalom iránt érdeklődik különösképpen. De azokban a körökben, ahol Szegeden megfordultunk, mindenütt tudatában voltak Juhász Gyula értékének. Mondhatni, hogy ott már akkor annyira tartották őt, mint a mai irodalmi közvélemény.

Pártfogóink, segítézésünkre műsoros estet rendeztek a nyár folyamán. Erre az alkalomra Juhász Gyula írt egy kis, vidám színdarabot. Sajnos sem a címére, sem a cselekményére nem emlékszem. Egy mókás prólóggal kezdődött, amit maga a szerző adott elő, cilinderekben és fehér munkaköpenyben, amit szénnel rajzolt írka-firkák és ábrák díszítettek. Ennek az estnek a helyére sem emlékszem. (Talán Újszegeden volt.) Csak azt tudom, hogy a szabadban, egy alkalmi emelvényen volt az előadás, színpadi háttér nélkül. Jómagam a pénztárnál voltam. Nem mintha értettem volna a pénzhez. Nem is én kezeltem a pénzt. Inkább a köszönőember szerepét töltöttem be.

Sorkosztosok voltunk cukrászdákban, vendéglőkben és családoknál. A családoknál Juhász Gyula kötetain kívül, mindenütt volt egy-két képe Károlyi Lajosnak, meg Parobeknek is. A zsák- és ponyvakereskedőktől kaptunk alapozásra alkalmas vásznakat. Ezeket magunk alapoztuk az iskola kerítésére feszítve, a szintén ingyen kapott alapozó anyagokkal. A kiállítandó képek részére az asztalosok méreter szerinti kereteket készítették.

A kiállítás a Kulturpalotában volt. Istókovits Kálmán és én voltam megbeszélni a kiállítás részleteit. A képek akasztásában is tevékenyen közreműködtem.

A telep vezetője (Rudnay megbízottja) Istókovits volt. Ő volt közöttünk a legidősebb, korban, de a főiskolai éveit tekintve is. Felsőbbségét nem érezte a fiatalabbakkal. Vezetését ideálisnak lehetett mondani. A tagok különben könnyen kezelhető emberek voltak. Kilengésre hajlamos egyéniség nem volt közöttünk. En az idősebbek közé tartoztam. (Akkor 23 éves voltam.) Csóka István és Varga Béla a negyedik évet végezték, Choma József, Katona József, Kupferstein Imre, Misztrik Ernő és Rimóczi József a harmadikat, a többiek fiatalabbak voltak.

Kiállítandó képeit mindenki maga zsűrizte. Megállapodásunk az volt, hogy általában öt képet állítunk ki. Voltak, akik nem vették igénybe az öt helyet. Így történt, hogy mások egy-két képükkel betöltötték az üresen maradt helyeket. A katalógusban levő reprodukciók sem valami zsűrizés folytán kerültek oda. A nyomda csak a szöveget vállalta ingyen. Annak a képe került reprodukálásra, aki a klisé önköltségi árát ki tudta fizetni. En azok közé tartoztam, akiknek egy fillér zsebpénzük sem volt. Míg a kiállításról cikket közlő újságokat sem tudtam megvenni. Pedig volt olyan is közöttük, amelyiknek egyik mondata így kezdődött: „Talán a letehetségesebbek: Rimóczy József...” (Itt még néhány név következett, de ezeket már nem emlékszem.) Szegedről is csak úgy tudtam elutazni, hogy előleget kértem Taussigtól. Ezt a tippet Kupferstein adta, aki szintén tőle kért pénzt, hogy haza utazhasson. Meg még néhányan.

Tudomásom szerint a telep ügyének mozgatója Taussig volt. Sokszor megfordult közöttünk. Ő intézte, hogy ki hová, mikor kerüljön kosztosnak. Neki adtuk át a múzeum számára készült rajzokat a Palánkról. Talán a rajzoltatás kezdeményezése is az övé volt. A telepen készült munkáinkból is ő vett át néhányat értékesítés céljára, hogy tőlem milyen képeket és hányat vett át, azt nem tudom. Arra emlékszem, hogy hazautazásom után néhány héttel kaptam Taussigtól egy összeget postautalványon. Ezen elszámolás is volt. Mit mennyiért adott el, mennyi volt az előleg és mi a maradék.

A kiállítás katalógusában a telep létrehozásáról Vér György írt. Úgy emlékszem, de nem merem biztosan állítani, hogy Vér György és Taussig közeli rokoni kapcsolatban voltak. Ha ez igaz akkor talán szerénységéből nem emelték ki Taussig szerepét.

A telep tagjai közül nem sokról tudok. Nagy Zoltán Angyalföldön rajztanár egy általános iskolában. Vele találkoztam néhányszor az elmúlt negyven év alatt. Kupferstein Imre nem tért vissza a deportálásból. En a debreceni Tanítóképző Intézet rajztanára vagyok. A telep többi tagjai közül Feld Lajossal találkoztam. Kassán 1943-ban, amikor ott katona voltam. Feld Lajos kassai. Choma József műszaki rajzoló lett Diósgyőrben. 1966 tavaszán Debrecenben üdült és akkor felkeresett.

A főiskola nyári vidéki művésztelepein a mester nem szokott ott lenni. Mikor az első évet végeztem Mátrafüreden voltam művésztelepen, másodszer Sümegen, a harmadik év után Szegeden. Rudnay mester egyik alkalommal sem jött velünk. Mátrafüreden és Sümegen meglátogattott bennünket. Nagyon valószerű, hogy Szegeden is volt, de magára a tényre nem emlékszem.

Mesterünkért rajongtunk. Mindenkibe lelket tudott önteni a korrektúrák alkalmával. Ha úgy kezdte valakinél: „Na ez most nem sikerült” mintha megbánta volna, amit mondott, s így folytatta: „De van benne sok jó is. Például...” és sorban méltatta az elfogadható részleteket, adta a jó tanácsokat. A tettes nem csüggedt el, mert úgy érezte, ha a munkájának az összehatása nem is volt valami jó, a részletekben sok a biztatás. Mikor úgy kezdte: „Tudja, hogy ez nagyon jó?” — rámutatott a kisebb-nagyobb hibákra is: „Csak egyre vigyázzon! Még egyre vigyázzon!” stb. Így a „nagyon jó” mű létrehozója, a siker öröme mellett érezhette azt is, hogy még van elég lehetőség a fejlődésre, hiszen, ha nagyjából jó munkát végzett is, a részletekben akad kifogásolni való.

Debrecen, 1966. nov. 28.

Rimóczi József

II. Melléklet

Szelesi Zoltánnak!

Kedves Barátom! Először is hálásan köszönöm kedves megemlékezését, ami nagyon jól esett, legfeljebb csak az szomorú benne, hogy az elmúlt 75 évemhez kapcsolódik.

Elnézését kérem, ha talán elkésve kapná soraimat, de most egy idő óta itt tartózkodom Budapesten és így Bajára címzett sorait csak most kaptam kézhez, amire igyekszem kívánsága szerint azonnal válaszolni.

Arra kér, hogy beszéljek magamról, múltamról, jelenemről, jövőmről, munkámról. Hát ez bizony elég nehéz probléma egy rövid levélben összesűrítve.

Múltam? Küzdelmes ifjúság, rengeteg akadállyal, harccal, nyomorúsággal, szóval elég sablonos művészsors. Később a kibontakozás, siker, elismerés, úgy itthon, mint külföldön, ami bizony jóleső volt és rávezetett arra, hogy életküzdésem nem volt hiábavaló és a tehetségnek előbb, utóbb érvényesülnie kell minden nehézség, gáncs, akadály és intrikák ellenére is. Mert akkor bizony az én időmben az érvényesülés útja sokkal göröngyösebb volt mint ma, amikor kormányzatunk, népi demokráciánk intézményesen gondoskodik a tehetségek felkutatásáról. azok közül egyet sem hagy elkallódni, pályájukat, érvényesülésüket mindenképpen egyengeti, elősegíti, anyagi gondoktól mentesíti őket.

Kormányzatunk művésznevelő programjába itt kapcsolódik bele az én szerény bajai működésem is, ahol a vezetésem alatt álló képzőművészeti iskolában új tehetségek kibontakozásánál bábáskodom. Végtelen örömmel tölt el, hogy dolgozó népünk egyszerű fiai közt oly sok a tehetséges, akiknek csak egy feladatuk van, dolgozni, tanulni, fejlődni és ennek minden lehetőségét biztosítja számukra kormányzatunk. Nagy öröm és megnyugvás számomra, hogy sok évtizedes pedagógiai tudásommal és művészetemmel ezt elősegíthetem.

Egyébként magamról nincs sok írni valóm. Dolgozgatok, azonban inkább csak a nyári hónapokban, hiába a munkakészség csökken, 75 év nem gyerekjáték. A III. Magyar Képzőművészeti Kiállításon is kint van egy idei tájképem.

Amilyen szomorúan juttatja eszembe koromat, éppoly megnyugtató és jóleső érzést is nyújt, hogy a Képzőművészeti Főiskolánknak nem is egy professzora van, akik tanítványaim voltak és így átadhatják művészifjúságunknak azt, amit annak idején tőlem tanultak. Jogos büszkeség tölt el, ha erre gondolok!

Remélem választomban megtalálja azt, ami velem kapcsolatban érdekli, a hibámon kívüli késésért mégegyszer elnézését kérem és maradok

Budapest, 1953. I. 7-én.

őszinte üdvözléttel:
Rudnay Gyula

DIE KÜNSTLERKOLONIE VON GYULA RUDNAY IN SZEGED

Gyula Rudnay (1878—1957), der berühmte ungarische Maler war Professor an der Akademie der bildenden Künste in Budapest in der Periode zwischen den zwei Weltkriegen. Als ein ausgezeichnete Künstlerpedagog liess er seine Schüler für die Sommerfrische in verschiedenen tiefländischen Städten unterbringen um dort eine weitere Praxis in der Malerkunst zu erreichen. In Makó, Szeged und Hódmezővásárhely entstanden somit Künstlerkolonien von je 20—24 Personen in den Jahren 1925—27.

Im Frühjahr 1926 begann die Organisation der Künstlerkolonie in Szeged, wobei der Szegediner Graphikkünstler, Armin Tardos Tausszig eine grosse Rolle führte. Die Mitglieder der Kolonie kamen Anfang Juli nach Szeged an. Sie wurden teils bei Privatfamilien, teils in Schulen beherbergt. Ihre Arbeit hat Gyula Rudnay persönlich geleitet und kontrolliert.

Um die Gastfreundschaft der Stadt zu erwidern machten die Rudnay-Schüler diesen Sommer mehrere Zeichnungen rings um die Wotivkirche von alten Häusern und Gassen, welche der Stadtsrat wegen der Bauten der Universität in der nächsten Zukunft, um 1926 zum Abbau beschlossen hatte. — Im Szegediner Museum werden beinahe 60 Kohl- bzw. Bleistiftskizzen als eine Dokumentsammlung sowohl zur Stadtgeschichte wie zur Tätigkeit der Künstlerkolonie der Rudnay-Schüler in 1926 aufbewahrt.

Die Künstlerkolonie hat schliesslich ihre zweimonatliche Tätigkeit durch eine Ausstellung für die Öffentlichkeit bekannt gemacht. Tags zuvor wurde ein künstlerisch-literarisches Abendfest gehalten, dessen Einnahme den unbemittelten Mitgliedern der Künstlerkolonie zuteil geworden ist.

Die Eröffnung der Ausstellung fand im Museum zu Szeged am 29. August 1926 statt. Die Lokalzeitung „Dél-Magyarország“ hat das Ereignis in einem langen Artikel gewürdigt. Die jungen Künstler, die an die Ausstellung erfolgreich teilgenommen hatten, wurden namentlich aufgezählt: Attila Balázs, József Choma, István Csóka, László Darvas, Gizella Dobóczy, Lajos Feld, László Ferenczy, Mátyás Fuhrmann, Kálmán Istókovits — der übrigens der älteste unter ihnen war und so sich als beauftragter Leiter der Kolonie betätigte — Katalin Junger, Albert Kaffka, József Katona, Éva Kemény, Imre Kupferstein, Ernő Misztrik, Zoltán Nagyányai Nagy, Margit Opitz, József Rimóczy, Béla Varga, Valéria Várkonyi und Ilona Zárai.

Auch ein Katalog mit mehreren Reproduktionen wurde von der Ausstellung herausgegeben, der sich heute mit seinen statistischen Angaben als ein interessantes kunsthistorisches Do-

kument nützlich erweist. (115 Gemälde wurden von 22 jungen Künstlern ausgestellt.) In der Nachrede hat der Szegediner Kritiker, György Vér an alle Dank gesagt, mit deren Hilfe die Künstlerkolonie sich realisieren könnte. Es gab insgesamt 109 Privatpersonen, gesellschaftliche und ämtliche Organisationen, die mit Bargeld bzw. Naturalleistungen die Künstlerkolonie geholfen hatten.

Nun könnte man die Frage stellen, warum sich die erfolgreiche Arbeit der Schüler von Rudnay im nächsten Jahr nicht fortsetzte? Wir sollen zunächst annehmen, dass die Unterstützung der ämtlichen und gesellschaftlichen Organisationen aufhörte. Dabei wandte sich auch die künstlerische Laufbahn von Rudnay in eine andere Richtung. Eine von Rudnay organisierte Künstlerkolonie in Makó war noch im Jahre 1927 tätig, eine ähnliche hätte also auch in Szeged existieren können. Ferner sollen wir noch damit rechnen, dass Rudnay um diese Zeit zwei grosse Aufträge von der Stadt Debrecen bekommen hatte, derenthalben er sich mit anderen Angelegenheiten nicht beschäftigen konnte. Wie auch immer das Aufhören der ersten Künstlerkolonie in Szeged zu erklären sei, bedeutet es allerdings doch einen wesentlichen Verlust in der weiteren künstlerischen Entwicklung der Stadt Szeged.

Zoltán Szelesi